

**"Eloonjääneiden atomipommin liittyviä
kokemuksia"- Kirjoituskokoelman
toteuttamiseksi**

**Hiroshiman kansallinen rauhanmuseo
atomipommien uhrien muistoksi**

Eloonjääneiden atomipommin liittyviä kokemuksia

Otsikko	Kirjailija	Ikä pommituksen aikana	Sivu
Atomipommi vei kaksi tyttärtäni	Makie Fujii	22	1
Onni onnettomuudessa	Jiro Shimasaki	14	5
Kokemukseni atomipommista	Tsunematsu Tanaka	31	11
Äidinkaipuu	Hiroko Kawaguchi	8	19
Sen kesän tapahtumia en pysty unohtamaan vaikka yrittäisin	Chiyoko Shimotake	24	27
Sinulla on onni	Toshio Miyachi	27	35

Atomipommi vei kaksi tytärtäni

Makie Fujii

● Tilanne ennen atomipommia

Perheeni asui Yokogawachon alueella joentörmän vieressä, noin 100 metriä 1-chomen Yokogawa-sillasta itään. Perheeseeni kuului mieheni (Kiyoshi), sekä tyttäreemme joista vanhempi oli kolme (Kazuko), ja nuorempi joka oli puolivuotias (Kiyomi).

Muistan elävästi kuinka ilmahälytyksen aikana suojauduin lasten kanssa kellariimme tehtyyn kuoppaan. Tilanne jatkui muuttumattomana päiväkausia.

● Päivä jolloin atomipommi räjähti

Aamulla 6. elokuuta mieheni ei lähtenyt lainkaan töihin, sillä hän oli saanut kutsun asepalvelukseen ja oli vielä kotona. Itse leikin lasten kanssa hippaleikkiä sillä ilmahälytys oli vihdoin peruttu.

Yhtäkkiä ikkunastamme sinkoutui tulipallo, ja oli kuin olisin imeytynyt lasten kanssa syvänteeseen.

Vanhempi tyttäreni oli jotenkin joutunut jalkojeni alle, ja hän huusi: "Äiti, olen tässä, äiti olen tässä! Huusin vastaukseksi: "Kazuko, kestä vähän aikaa, äiti pelastaa!" En kuitenkaan pystynyt liikuttamaan edes kasvojani, sillä olin täysin seinistä irronneen mullan ja kodin irtaimiston peittämänä.

Jonkin ajan kuluttua kuulin mieheni kutsuvan: "Missä Makie on!, Missä?!" Aivan kuin hän olisi kävellyt edestakaisin minua etsien. Hetken kuluttua tunsin polttavaa kuumuutta. Mieheni huusi voimattomana: "Liekit tulee liian lähelle! En löydä sinua vaikka yritän... Minun on pakko luovuttaa."

Vastasin: "olen täällä!" Hän ei kuitenkaan löytänyt minua sillä kantaessani toista tytärtä olin uudelleen peittynyt tavaroiden alle. Olin peitetty tavaroiden alla kantamalla tytärtäni olin uudelleen joutunut tavaroiden alle. Mieheni pyysi minua luovuttamaan, jolloin tiukensin otettani tyttäreni vartalosta. Suljin sormillani lapsen nenän ja suun jolloin hän itki ja huusi "ÄÄÄÄ!" pystyäkseen hengittämään. Pelästyin hänen itkuaan, ja huusin "lapseni kuolee!". Tällöin mieheni kuuli ääneni, tuli takaisin. Meitä etsien hän hoki jatkuvasti "Missä te olette!" Saatuaan raivattua reitin onkaloon johon olimme suojautuneet, hän veti esiin ensin minut sitten tyttäreemme. Minua huimasi, sillä olin lyönyt pääni enkä pystynyt seisomaan. Liekit lähestyivät meitä.

Paetessamme paikalta kysyin missä Kazuko on. Mieheni vastasi: "Nyt sinun on pakko jättää Kazuko, sillä hän ei enää liiku. Nyt sinun on vain pakko kestää!".

Kävellessäni pyysin sydämessäni anteeksiantoa: "Kazuko, anteeksi! Anna anteeksi, anna anteeksi!"

Mieheni piti toisella kädellä kädestä nuorempaa tytärtämme, ja toisella kädellä auttoi minua. Samalla hän kannusti minua hokien "Nyt täytyy jaksaa, nyt vaan on pakko jaksaa!" Olin hämärän rajamailla ja pystyin pakenemaan vain miestäni seuraamalla. Kotimme oli keskellä liekkimerta, ja olen varma että se tuhoutui kokonaan.

Mieheni kantoi minua ja tytärtämme, meitä molempia samaan aikaan, ja siten pystyimme etenemään vain pienen matkan kerrallaan. Tiellä vastaan tuli nainen jonka tukka oli sotkussa. Hän aneli mieheltäni apua: "Auttakaa! Tyttäreni on jäänyt kaatuneen pilarin alle eikä pysty liikkumaan. Auttakaa!" Mieheni kieltäytyi vastaten: "Haluaisin auttaa, mutta oma vaimoni ja lapseni tarvitsevat nyt minua, olen pahoillani!" Nainen juoksi pois. Jatkoimme matkaa kävellen ja pidimme välillä taukoja. Illan suussa saavuimme Shinjossa asuvan mieheni tuttavien luokse.

● Päivät Shinjossa

Vietimme seuraavat kolme päivää Shinjossa. Olin niin järkyttynyt kaikesta tapahtuneesta että äidinmaitoni tyrehtyi kokonaan. Jouduin olemaan makuulla jalkoihin saamieni vammojen takia, ja mieheni lähti etsimään muualta äidinmaitoa.

Ajattelin lakkaamatta talon alle jäänyttä tytärtäni, joka saattoi yhä olla elossa. Raivon kyyneleet valuivat lakkaamatta poskillani kuvitellessani häntä turhaan kutsumassa minua avukseen.

Sinjossa näin ihmisten vaeltavan jonoissa. Useimmilla oli pahoja palovammoja ja liikkuminen vaikeata. Yritin olla katsomatta heitä sillä näky sai kyyneleeni virtaamaan.

● Vanhempieni luokse, Yamaguchiin

Kolmen päivän kuluttua juna saatiin jälleen liikkeelle. Minä, mieheni ja nuorempi tyttäreni lähdimme Yokogawan asemalta vanhempieni luokse Kogushiin joka sijaitsee Yamaguchin läänissä. Junan vihdoin

saavuttua asemalle jatkoimme matkaa vanhempieni luokse kävelleen. Kylä on pieni ja kaikki tuntevat toisensa. Nähdessään epätoivomme kyläläiset kyselivät mitä meille on tapahtunut. Itkultamme emme pystyneet puhumaan ja kävelimme heidän ohi saapuen viimein vanhempieni luokse.

Siitä illasta lähtien en pystynyt nukkumaan, koska en pystynyt pelastamaan tytärtäni. Vanhempi sisareni ja äitini nukkuivat kanssani, jotta en olisi tappanut itseäni. Öisin hiivin ulos ja itkin suureen ääneen "Anna anteeksi, anna äidille anteeksi!". Ollessani Yamaguchissa mieheni palasi Hiroshimaan etsimään vanhemman tyttärenme tuhkaa.

Koska minulta ei tullut enää äidinmaitoa, äitini kysyi apua naapurilta, jossa oli myös pieni vauva. Minulle äitini sanoi: "Sinun jalkasi on mennyt huonoksi etkä pysty nousemaan kunnolla pystyyn. Ennen kuin voit lähteä omaan kotiisi sinun täytyy levätä ja kerätä voimia vielä pitkään". Lopulta olin vanhempieni luona kokonaisen vuoden. Jalkavamma ei ole vieläkään parantunut.

● Nuorempi tyttäreni kuolema

Vietettyäni noin vuoden Yamaguchissa palasin takaisin Hiroshimaan. Vuokrasimme talon Yokogawan alueelta aikaisemman kotimme läheltä.

Mieheni kävi usein tyttärenme kanssa yleisessä kylpylässä, ja kerran eräs asiakas kiinnitti huomionsa siihen että tyttärenme selkä oli turvonnut. Olemme kuvitelleet että hän oli ydinräjähdysten aikana lyönyt itsensä ulkoisesti, mutta nyt veimme hänet sairaalaan tutkimuksiin. Tutkimuksissa ilmeni että neljä selkäytimen nikamaa oli vakavasti vaurioitunut. Alussa omat vanhempani pitivät tyttärestäni huolta Yamaguchissa, mutta hänen ikävöidessä isää ja äitiä siirsimme hänet sairaalaan Hiroshimaan. Sairaalamaksut olivat jatkuva ongelma, joten äitini oli yhä apunamme. Lopulta emme enää kyenneet maksamaan hoitoa, ja siirsimme tyttärenme takaisin kotiin, jossa hän lopulta kuoli vuonna 1952.

● Toive maailmanrauhasta

Toivon että sotaa ei tule enää koskaan. Toivon että maailma joskus vielä olisi sellainen jossa ihmiset tarttuisivat toisiaan käsistä. Jos ottaisimme toisemme huomioon, ihmiskunta voisi vihdoinkin olla onnellinen.

Onni onnettomuudessa

Jiro Shimasaki

● Tilanne 6. elokuuta

Siihen aikaan olin opiskelija, mutta minut oli lähetetty työkomennukselle Mitsubishi Heavy Industry Oy:n konepajalle, joka sijaitsi Hiroshimassa, Minami-Kannonchon alueella. Työmatkallani jouduin vaihtamaan Saijosta junasta raitiovaunuun, ja matka kesti yhteen suuntaan yli tunnin. Olen perheemme neljänneksi vanhin lapsi. Minulla on yksi isovelji ja kaksi isosiskoja, sekä yksi pikkusisko. Isoveljeni oli armeijassa Kyushun saarella.

Olin ollut Nichun (Hiroshiman läänissä oleva Dainin yläaste) kahdeksannella luokalla, kunnes oppitunnit lopetettiin ja lapset lähetettiin työskentelemään tehtaisiin. Itse aloitin Mitsubishin Kannonnissa sijaitsevassa tehtaassa vuonna 1944 lopussa.

Altistuin säteilylle 6. elokuuta ollessani matkalla tehtaalle neljän tai viiden luokkakaverini kanssa. Sijaintimme oli muistaakseni lähellä Minami-Kannonchon liikuntakenttää, joka on noin neljän kilometrin päästä hyposentrumilta. Jos olisin saapunut yhtä junaa myöhemmin olisin ollut pommi-iskun aikana täsmälleen Aioi-sillan kohdalla ja kuollut välittömästi. Kyseessä oli siis "onni onnettomuudessa"-tilanne.

Tapahtuman aikana tunsin ensin kirkkaan valon selkäni takaa, ja samalla tunsin niskani kuumenevan. Tämän jälkeen kuulin voimakkaan räjähdysten. Kaaduin ja pyöräyin. Palasin tajuihini noin viiden minuutin kuluttua. Katsoessani ympärille tehtaasta oli jäljellä vain teräsrungot. Rakennuksen katto oli irronnut ja lentänyt pois, vaikka etäisyytemme hyposentrumilta oli noin neljä kilometriä.

Mitä oli tapahtunut? Olivatko B 29-pommittajat iskeneet tehtaaseemme? Ei, ei, ei se voinut olla B 29-isku, ehkä Minamimachin kaasusäiliö on räjähtänyt? Kaikilla luokkakavereilla oli oma näkemys tapahtuneesta. Käsittäakseni "varoitushälytys" oli silloin ollut peruutettua, eikä ollut enää kello 8.15 voimassa. Ennen kello kahdeksaa oli ollut "ilmahälytys", joka oli ensin madallettu varoitukseksi, ja lopulta kello 8.05 hälytystilanne oli purettu kokonaan. Olin itse kuullut sireenien ilmoittavan vaaran olevan ohi.

Tämän jälkeen saimme ilmoituksen että keskustassa oli tulipalo, ja että meidän täytyy lähteä kotiin. Kulkiessani itään taivaalta satoi vettä joka oli värjäytynyt mustaksi. Ohitin Eban ja saavuin Yoshijimasta Sendaan. Jatkoin matkaa Hiji-vuoren suuntaan ja ylitin Miyukibashi-

nimisen sillan. Maassa makasi ihmisiä, jotka siltaa ylittäessäni tarttuivat jalkoihini anoen: "Anna vettä, anna vettä." En ymmärtänyt että he olivat haavoittuneet vakavasti, enkä voinut käsittää mistä he olivat saaneet palovammoja. Joku sai kiinni minusta otteen, ja sanoi: "Poika, anna vettä, anna vettä,.....olen loukkaantunut ja kurkkuni.....". Olin onnekas kun en ollut haavoittunut. Olin kauhuissani, enkä käsittänyt mistä on kyse, vaan jatkoin matkaa ihmetellen näkemääni.

Muistan että kulkiessani Hiji-vuoren lähistöllä näin sotilaan jonka vartalo oli muuttunut punaiseksi. Hänen ihonsa oli kuoriutunut kokonaan irti. Siitä huolimatta että vartalo oli hirvittävän näköinen, hän oli yhä hengissä. Minut nähdessään hän osoitti lähellä olevaa ruumista sanoen: "Poika, kuljetan sen pois kärryllä, auta jaloista!" Olin niin lamaantunut ettei auttamisestani tullut mitään. Sijaintimme Hiji-vuoren juurella oli kaukana hyposentrumista, ja siten ympärillä oli paljon myös ihmisiä, jotka eivät olleet haavoittuneet vakavasti, ja monet osallistuivat ruumiiden kantamiseen. Olen varma että näkemäni haavoittunut sotilas kuoli muutaman päivän sisällä.

En enää muista mihin aikaan yöllä saavuin Kaitan asemalle. Minulle kerrottiin että asemalta Saijon suuntaan lähtisi yksi juna yön aikana. Vähän yli tunnin odotettuani onnistuin nousemaan junaan joka oli aivan täynnä. Saavuttuani Saijon asemalle oli sähkökatkon johdosta niin pimeätä, etten pystynyt erottamaan kuka minua oli vastassa. Koska oli määrätty pimennys, ei vastassa olevia tuttaviamme kyennyt tunnistamaan, vain heidän äänensä kuului: "Voi sinua raukka, voi sinua raukka".

● Tilanne 7 päivän jälkeen

Setäni oli töissä Hiji-vuorella jossa hän joutui säteilylle alttiiksi. Lähdin Hiroshimaan etsimään häntä tätini kanssa. En muista menimmekö keskustaan kuorma autolla vai jotenkin muuten, mutta olimme saaneet tietää että hän oli Ujinan lähistöllä. Lähdimme matkaan 7 päivänä varhain aamulla. Koska olin käynyt koulua Nichussa 3 vuotta, tunsin maantieteellisesti kaupungin keskustan. Tätini tarvitsi opastusta ja siksi olin hänen mukanaan.

Löysimme setäni Ujinan leirillä, joka oli perustettu sataman lähellä olevaan varastoon. Paikalla ollut sotilas asetti käytävälle ruumiita todeten: "Ai, nyt se on kuollut. Viedään se ulos." Minulle sotilas sanoi:

"Yksi kuoli taas, auta kantamaan ylävartalosta". Kauhun lamauttamana olin kykenemätön olemaan avuksi. Jotkut kantoivat käytävälle kuolleita. Muutamat ihmiset kantoivat kuolleet käytävälle. Joukkueessa oli noin 20-vuotias nainen, joka oli joutunut nukkumaan alastomana, nyt hän oli kuolleen iho palovammoista mustuneena.

Vaikka toimme setäni Ujinasta Saijoon, hän kuoli kolmen päivän kuluttua, joka oli kymmenes päivänä. Autoin tättäni suorittamaan polttohautauksen kotimme lähellä olevassa krematoriossa. Tättäni kuoli kaksi vuotta sitten. Yhdessä tättäni ja setäni saivat olla vain yhdeksän vuotta.

● Atomipommin jälkeinen elämä

Nichun koulussa oppituntimme alkoivat muistaakseni joko lokakuun lopussa, tai marraskuussa. Nichun koulu sijaitsi Kannoiniin rakennetussa hökkelissä, jossa opiskelimme palellen. Rakennuksessa ei ollut lainkaan lämmitystä, ja lumisateen sattuessa sitä tuli suoraan sisään avoinna olevista ikkunoista. Ennen kuin koulu siirtyi takaisin Kannoniin, oppitunnit oli järjestetty joko Kaidassa sijaitsevassa tyttökoulussa tai vaihtoehtoisesti paikallisen vahingoittumattoman ala-asteen tiloissa.

Koska halusin myöhemmin jatkaa opintojani, minun oli pakko käydä tunneilla saadakseni kerättyä vaadittavat opintoviikot. Opiskelin kylmyyttä kärsien, ja olin kiitollinen että sain osallistua tunneille vaikka ne pidettiin hökkelissä. Valmistuin suorittuani ylä-asteen viidennen luokan, vanhaa koulujärjestelmää noudattaen. Oli vuonna 1947. Valmistukseni jälkeen jatkoin opintojani Sendaichossa sijaitsevassa Hiroshiman teknisessä opistossa.

Ammattikoulun jälkeen sain idean perustaa autokoulu. Silloin, vuodesta 1955 vuoteen 1964, autot alkoivat maailmalla yleistyä. Aloitin kaverini kanssa harjoitteluradan rakentamisen tarttumalla itse lapioihin. Ammattikoulussa suorittamillani opintoviikoilla sain kuitattua sekä teori- että ajo-opetuksen, ja hankittua itselleni kouluttajan pätevyyden. Työskentelin pääkouluttajana Hiroshiman keskustassa sijaitsevassa autokoulussa alkaen vuonna 1960.

Lopetin ajokoulun vuonna 1966. Isoveljeni oli aikeissa perustaa vanhainkodin, ja hän pyysi minua yritykseensä vastaamaan sen

liikkeenjohdosta. Halusin olla avuksi, ja lähdin mukaan hankkeeseen. Veljeni toimi lääkäreiden esimiehenä, ja sain olla hänestä ylpeä. Isoveljeni ja minä toimimme yrittäjinä hankkeessa. Myöhemmin veljeni sai aivoverenvuodon ja hän menehtyi. Tämän jälkeen en pystynyt nukkumaan kolmeen päivään ja kolmeen yöhön. Veljeni eläessä vierailimme yhdessä Miyajiman ja Yukin vanhainkodissa. Pidemmällä automatkoilla minä ajoin autoa, ja mukanamme oli veljeäni hoitamassa sairaanhoitoja. Halusin toimia kuskina ollakseni hänelle avuksi. Isoveljeni oli keskittynyt opiskeluun ja minä lähinnä urheiluun, yhdessä toisiamme tukien. Olen todella surullinen hänen kuolemastaan.

● Työstä, avioliitosta ja jälkiseurauksesta

Pian koittaa kultahääpäiväni. Mennessäni naimisiin en pystynyt kertomaan vaimolleni että olin alistunut säteilylle. Koska tiesin että säteilyn uhreja syrjittiin kerroin hänelle että: "Atomipommin aikana olin töissä Mitsubishissa, joka oli 5 kilometriä kaukana Minami-Kannonissa. Siten sen haavoittunut lainkaan, ja saamani säteilyaltistusta on vain vähän." Vaimoni ei siten kiinnittänyt asiaan mitään huomiota. Poikani on farmaseutti, ja siten hän koulutuksensa kautta ymmärtää olevansa uhri toisen sukupolvessa. Tyttäreemme ja poikamme synnyttyä olin jonkin aikaan huolestunut, ja salaa tarkistelin onko heissä epänormaaleja piirteitä.

Kaulaani kasvoi kyhmy kymmenen vuotta sen jälkeen kun olin altistunut säteilylle. Se ei ollut kuitenkaan pahanlaatuinen. Kyhmy sijaitsi juuri siinä kohdassa mihin atomipommista heijastunut valo oli osunut. Kyhmy poistettiin leikkauksella, mutta se uusiutui jälleen kymmenen vuoden kuluttua. Tämän jälkeen kyhmy ei ole enää uusiutunut. Kyhmyjen lisäksi muita mahdollisia atomipommiin liittyviä ongelmia saattaa olla se että hampaani ovat heikentyneet normaalia aikaisemmin. Joiltain uhreilta on saattanut lähteä hiukset päästä. Eri uhreilla on jokaisella omat oireensa. Minulla hiukset eivät ole lähteneet. Sen voin kuitenkin sanoa että kaikki uhrit kärsivät normaalia enemmän väsymyksestä. Työelämässä väsyin muita nopeammin, ja siten pomot saattoivat epäillä että laiskottelen. He saattoivat moittia minua sanomalla: "Normaalisti ihminen ei väsy tällä työmäärällä, sinä taidat vain laiskotella". Väsyminen työelämässä on altistumisen tuoma ikävä

ominaisuus.

● **Toive maailmanrauhasta**

Mielestäni henkilön, joka kertoo atomipommin vaikutuksista ja rauhan merkityksestä, kannattaa suunnitella etukäteen miten hän esittää asian nuoremmille sukupolville. Atomipommin vaikutuksesta rakennukset kaatuivat ja ihmiset kuolivat silmän räpäyksessä. Mielestäni kannattaa miettiä miten tämän voisi ilmaista. Se ei jää kuulijan mieleen, jos hänelle vain kerrotaan että: "Oi kauhea kokemus, kerrassaan kauheata". Paremmin mieleen jää jos kuvailen: "Minulta pyydettiin vettä, mutta en sitä antanut. Itse juoksi pakoon koska koko sillan alusta oli liekeissä". Mielestäni atomipommin julmuus ei välity kertomalla: "Rauhanpuistossa on museo, kannattaa käydä siellä. Lisäksi sinne on istutettu rauhanpuu". Näin ilmaistuna atomipommi ei kuulosta kovin pahalta. Muutama päivä sitten ihminen kuoli Hokkaidossa riehuneessa taifuunissa. Katsoessani tapahtumat muistuttivat minua hetkestä jolloin atomipommi oli pudonnut. Televisiossa esitetyt todenmukaiset tapahtumat jättivät katsojaan vahvan vaikutelman, jonka pienikin lapsi ymmärtää. Atomi-iskussa rakennukset sortuivat ja tulipalot riehuiivat kuten saattaa tapahtua myös taifuunin aikana. Lisäksi ihmisiä kuoli 200 000. Mielestäni voisimme havainnollistaa kertomustamme atomipommista vertaamalla sitä ihmisille tuttuihin luonnonkatastrofeihin.

Atomipommin pudotuksen jälkeen sanomalehtien, Mainichin ja Asahin, valokuvaajat saapuivat kuvaamaan maisemaan syntyneitä tuoja. He kertoivat, etteivät sodan tuhot missään muualla yllä samalle tasolle Hiroshimassa. Itse olen sitä mieltä, ettei siellä tapahtuneen hirveyden kuvaileminen ole helppoa, ja siten asian esittämistä täytyy tarkkaan suunnitella.

Jatkoin myöhemmin opintojani Nichussa, joten oli selvää että monet nuoremmat koulukaverini kuolivat atomipommin vaikutuksesta ennenaikaisesti. Vähän aikaa sitten kuoli taas eräs koulukaverini. Ainoan veljeni kuoltu on tuntunut hyvin yksinäiseltä. Nykyään en pysty enää liikkumaan, ja vaimoni huolehtii minusta. Haluaisin elää vielä kaksi vuotta, ja käyttää sen ajan kertomalla elämäntarinaani kerran tai kaksi viikossa ala-asteikäisille tai nuoremmille. Tämän toteutuessa olisin onnellinen.

Kokemukseni atomipommista

Tsunematsu Tanaka

● Siihenastinen elämäni

Olin 31-vuotias ja työskentelin Komachin sijaitsevassa Chugoku Haiden Oy:ssä (nykyiseltä nimeltään Chugoku Sähkövoima Oy). Asuin vaimoni Mikien ja kahden lapsemme (3-vuotias poika ja 7-kuukauden ikäinen tyttö) kanssa vuokra-asunnossa, Otemachissa. Suoritettuani Onomichin yläasteen olin saanut ajokortin helmikuussa vuonna 1934 ja olin aloittanut työni Chugoku Haidenissa, muistaakseni 20 tai 21-vuotiaana. Chugoku Haidenin aikana minut oli kutsuttu armeijaan kahteen eri otteeseen, ensin vuonna 1937:n syyskuusta vuoden 1941 tammikuuhun, ja toisella kerralla vuonna 1942:n syyskuusta vuoden 1943 marraskuuhun saakka. Suoritin siis vuorotellen asepalvelusta tai olin töissä.

Vuonna 1945 maaliskuun lopussa näin useasti miten lentotukialuksilta lähtöisin olevat lentokoneet tulivat kuin sudenkorennot suorittamaan hirvittäviä pommi-iskuja Kureen. Pommitusten aikana pakenimme kotimme alla olevaan maakuoppaan, joka oli todennäköisesti sinne kaivanut asunnon edellinen omistaja. Pommisuojaissa oli tukalaa koska lapset olivat pieniä (3-vuotias ja 7-kuukautta vanha), eivätkä he pysyneet paikoillaan. Totesin ettemme voineet jatkaa asumista niissä olosuhteissa, ja lähetin maaliskuun lopussa vaimoni ja lapset Mukoetaan, joka sijaitsee Futami-gunin Wadamurassa (nykyiseltä nimeltään Miyoshi-shi, Mukoetamachi), jossa vaimoni vanhemmat asuivat. Jätimme kotimme huonekalut työpaikkani varastoon, ja perheeni lähti matkaan ilman suurempia tavaroita.

Perheen lähdettyä asuin yrityksen varastossa. Käytyäni toukokuun alussa lauantaina ja sunnuntaina katsomassa perhettäni, ja tultuani takaisin varastoon kaikki tavarat olivat tuhoutuneet pommi-iskusta aiheutuneessa tulipalossa. Menettyäni tulipalossa kaikki vaatteeni palasin Wadamuraan, jossa minulle tehtiin yukata, paitaa ja housut. Tämän jälkeen palasin töihin heti ensimmäisellä junalla. Koska minulla ei ollut asuinpaikkaa, vuokrasin työkaverini avustuksella Ushitamachissa sijaitsevan asunnon, missä asuin siihen asti kunnes atomipommi oli jo pudotettu.

● Päivä jolloin atomipommi räjähti

Siihen aikaan oli olemassa kaupungin määräyksestä

vartiointivelvollisuudeksi kutsuttu käytäntö, jossa ilmahälytyksen aikana tehtävään määrätty henkilöt vastasivat alueen vartioinnista työasuihin pukeutuneina. Kotona käymässä olevat sotilaat olivat vartiossa kun 5. elokuuta tehtiin ilmahälytys. Olin vartioimassa omaa aluettani, Yanagin siltaa. Vartiovuoron jälkeisenä päivänä työ alkaa kello 8.30 (normaalisti 8.00) mutta koska en ollut saanut ilmoitusta, olin töissä jo kahdeksalta, minkä ansiosta jäin henkiin.

Minulla oli puoli tuntia aikaa ennen töiden alkamista, ja olin siten mennyt pesemään työasuani työntekijöiden kylpyosastolle juuri silloin kun atomipommi putosi. Pestessäni pyykkiä olin istumassa, mutta yhtäkkiä pommin aiheuttama tuulenpuuska lennätti minut takanani olevaan seinään ja pyörriin. Muistan ainoastaan kirkkaan valon, enkä mitään muuta. Herättyäni ympärilläni oli pölyn johdosta pimeää, mutta näin että neljännessä tai viidennessä kerroksessa riehui tulipalo. Mieleni alkoi vähitellen selkiytyä, ja ymmärsin että minun tulisi toimia. Pölyn johdosta en nähnyt eteeni, mutta etenin tunnustellen ja muistellen mitä esineitä lähistölläni oli ollut. Etenin kohtaan muistelin portaikon olevan, mutta törmäsin johonkin. Viimein kuitenkin pääsin rakennuksen vieressä olevaan vartijoiden käytössä olevaan huoneeseen. Huoneesta pystyin näkemään rautatielle. Mentyäni katsomaan rautatietä näin että juna oli suistunut päin rakennusta, ja tilanne näytti vakavalta. Aikomukseni oli etsiä itselleni jokin paikka mihin paeta ja suojautua, mutta en nähnyt ympärilläni ketään joka olisi voinut neuvoa minua mihin suuntaan lähteä.

Meille osoitettu evakuointialue oli firmamme etelän suunnassa sijaitseva Ichuun (Hiroshimakenritsu Hiroshima Daiichin yläaste) kenttä. En kuitenkaan tiennyt tätä silloin ja siksi menin rautatiestä pohjoiseen, käännyin Shirakamisyan luona oikealle, ja jatkoin matkaani Takeyachosujin kohdalla itään. Matkan aikana näin että pommin aiheuttama myrskytuuli oli kaatanut Kenjon (Hiroshimakenritsu Hiroshima Daiichi tyttölukio) seinän siten että se oli sortunut viereiselle tielle. Tiellä makasi tyttö tai nainen, joka pyysi minulta apua. Hänen vartalonsa oli jäänyt seinän alle ja ainoastaan pää oli näkyvässä. Vuosin itse verta ja lasinpalasen selässäni tuottivat tuskaa, ja pystyin vain pakenemaan.

Jatkoin matkaani etelään Takeya-joen suuntaisesti kohti Miyukinimistä siltaa. Vaikka Takeyaa kutsuttiin joeksi, se oli vain pieni

Fukuyan kellarin ohittava puro, jota ei näkynyt edes kartassa. Matkallani en nähnyt muita pakolaisia, mutta muistaakseni joku raivasi Takeya-joen toisella puolella sijaitsevaa kotiaan ja muistan kuulleen jonkin sanovan sanat: "vakava asia". En tiedä mitä kello oli, mutta uskon että aikaa oli kulunut paljon.

Ennen Miyuki-sillan ylittämistä pääsin armeijan kuorma-autoon, joka vei minut Ujinan satamaan. Sieltä pakenimme laivalla Ninoshimaan. Ninoshimassa oli runsaasti haavoittuneita ja tilanne oli katastrofaalinen. Lääkintämiehet eivät kyenneet antamaan muuta ensiapua kuin kääriä haavoittuneiden vammoja siteillä, antaen ihossa olevien lasinpalojen jäädä kääreiden alle paikoilleen. Joku oli menettänyt täysin järkensä, joku huusi suureen ääneen, toinen taas raivostui huutajalle, joku juoksenteli ympäriinsä tilassa jossa ihmiset yrittivät nukkua...tällöin taas joku suuttui juoksijalle. Melusta johtuen en pystynyt nukkumaan. Kuuteen päivään en syönyt mitään. Seitsemännen päivän aamuna sain syötyä yhden happaman luumun, ja bambuputken avulla puuroa. Se oli kaikki mitä söin ollessani Ninoshimassa.

Niissä olosuhteissa uskoin kuolevani nopeasti, ja siten pyysin esimiehiltä luvan palata takaisin. 7. päivän aamulla palasin jälleen takaisin Ujinan satamaan, jossa onnekseni näin kuorma-auton. Vastuussa olevalta upseerilta tiedustelin: "Mihin olette menossa?",

Hän vastasi: "Menemme kaupungintalolle".

"Viekkää minut sinne saakka" pyysin.

"Nouse kyytiin!" hän vastasi.

Siten sain kyydin kaupungintalolle, missä nousin autosta samalla osoittaen kiitokseni. Työpaikkani sijaitsi kaupungin talosta hieman pohjoiseen ja siten jatkoin matkaani kävellen. Saavuttuani perille näin kaksi työntekijää, joille kerroin: "Pakenen nyt vaimoni Mitsugin vanhempien luokse", ja annoin heille osoitteen. Kävelin Kamiyachon ja Hacchoborin ohi, ja Ushitamachissa sain yöpyä kotimajoituksessa. Levättyäni siellä yhden yön nousin 8. päivänä junaan Hesakan asemalta, ja jatkoin matkaani Wadamuraan johon perheeni oli evakuoitu. Pidin kovaa kiirettä, sillä tiesin että vaimoni oli minusta huolissaan. Matkasta en muista juuri mitään sitä lukuun ottamatta Kohein sillalla olevia ruumiskasoja.

● Tilanne atomipommin jälkeen

Saapuessani Wadamuraan selässäni oli yhä lasinpalasia. Joella vaimoni pesi selkääni päivittäin. Veri oli tarttunut nahkaan kuin kivihiiliterva. Hyytynyttä verta poistaessaan vaimoni sai irrotettua myös lasinsiruja ihostani. Poistimme veren hyytymiä ja siruja noin viikon tai kymmenen päivää, ja luulin saaneemme kaikki kerättyä. Sisälle oli kuitenkin lasia jotka alkoivat myöhemmin märkiä, ja ne poistettiin Sakaimachin kirurgisessa sairaalassa vuonna 1955, tai niihin aikoihin.

Kun uskoimme Wadamurassa että kaikki lasinpalaset oltiin saatu poistettua, aloimme jo rauhoittua. Tällöin isäni johon en ollut pystynyt olemaan yhteydessä, saapui Onomichista. Isäni ei tiennyt että olen elossa ja hänen tarkoituksensa oli tulla keskustelemaan hautajaisjärjestelyistäni. Nähtyään että olen elossa, hän oli samaan aikaan iloinen ja yllätynyt. Juotuaan hämillään hetken pihallamme vihreää teetä hän lähti takaisin Onomichiin.

Wadamurassa tunsin itseni terveeksi enkä tuntenut elimistössäni tavallisuudesta poikkeavia tuntemuksia. Lepäsin noin kolme viikkoa jonka jälkeen palasin töihin Hiroshimaan elokuun lopussa tai syyskuun alussa.

Töihin palattuani, tämä oli muistaakseni syyskuun puolivälissä, minulla todettiin melena. ja lähdin vanhempieni luokse Onomichiin lepäämään. Muistan ajankohdan koska kastanjat alkoivat pudota puista. Melenan johdosta kaikki, lääkärit mukaan lukien uskoivat että minulla on punatauti, ja siten pohdittiin pitäisikö minut eristää muista ihmisistä. Isosiskoni valmisti minulle kuitenkin ruokaa kastanjoista, ja melenani poistui. Parantumistani pidettiin mysteerinä, mutta itse uskon yhä vieläkin että kastanjaruoka auttoi minua. Söin Onomichissa paljon ja lepäsin neljä ja puoli päivää. Siten tulin terveeksi ja palasin töihini Hiroshimaan.

● Elämä sodan jälkeen

Töiden jällen alettua monet perheet olivat menettäneet kotinsa ja asuimme muiden työntekijöiden kanssa yhteistaloudessa työpaikkamme viidennessä kerroksessa. Alussa valmistimme ruuan itse, mutta myöhemmin työnantaja palkkasi henkilön vastaamaan ruuanlaitosta.

Koska osasin ajaa autoa töihini kuului hoitaa hallintoyksikön varaston

kuljetuksia, ja kuljettaa lastia Hiroshimassa sijaitseviin sähkövoimaloihin.

Vuonna 1946 perheeni palasi takaisin kotiimme, ja asuimme jälleen yhdessä. Työkaverini oli saanut hankittua rakennustarvikkeita ja rakensi meille talon Enomachiin, jossa olemme asuneet 30 vuotta.

Meillä oli puutetta kaikesta, mutta vaimoni vanhemmat toimittivat meille riisiä, ja siten pärjäsimme. Vaatteemme ja futonimme olimme menettäneet työpaikan varaston tulipalossa, mutta ompelimme yukatoista uudet alusvaatteet ja saimme Onomichista futonit. Ihmiset pitivät meistä huolta, ja saimme aloitettua elämämme alusta.

● **Terveydentilasta**

Saimme toisen tyttären, joka syntyi heinäkuussa vuonna 1947. Olin huolissani atomipommin mahdollisesta vaikutuksesta hänen terveyteensä. Päiväkoti-ikäisenä hän kärsi nenäverenvuodosta jota oli vaikea saada tyrehtymään, ja aina jos huomasin että jokin oli eri tavalla kuin muilla lapsilla ajattelin että se johtui atomipommin vaikutuksesta.

Itse kärsin tuberkuloosista vuonna 1956. Minulla oli kasvain joka aiheutti että valkosoluni määrä väheni kahteen tuhanteen, ollessa alhaisimmillaan tuhat. Painoni oli ollut ennen tätä 65 kg, mutta sairauden johdosta se laski entisestään 8 kg. Olin ollut Hatsukaichichon Harassa (nykyisessä Hatsukaichi-shi) sijaitsevassa sairaalassa vuonna 1956 heinäkuusta lähtien vuonna 1957 saakka, ja olin vuoden ja kolme kuukautta sairauslomalla. Olin mennyt sairaalaan 7. heinäkuuta, eli "kaksoisseiskaksi" kutsuttavana juhlapäivänä. Tyttäreni, joka oli toisella luokalla, sanoi: "Tähdet eivät tapaa enää toisiaan." Tämän kommentin kuuluttuamme itkimme jokainen.

Tämän jälkeen olin pitkään terveenä kunne melena alkoi noin kymmenen vuotta sitten. Tällöin menin Nisseki sairaalaan, jossa tarkoitukseni oli olla kunnes verenvuoto tyrehtyy itsestään tai siellä saamani hoidon johdosta.

Neljä vuotta sitten sain eturauhassyövän, ja samoihin aikoihin todistuksen siitä että olen yksi atomipommin uhreista.

● **Tämän hetkisiä ajatuksiani**

Nyt olen 94-vuotta, ja olen kiitollinen saamastani elämästä. Kiitän

myös vaimoani. Lapseni hoitavat minua. Haluan vain osoittaa kiitollisuuttani kaikesta saamastani.

Äidinkaipuu

Hiroko Kawaguchi

● Tilanne ennen 6. elokuuta

Siihen aikaan kotini sijaitsi Kamitenmachossa, ja perheeseemme kului äiti, isovelji, isosisko ja minä. Isäni, Toshio Omoya, oli kuollut sodassa Kiinassa vuonna 1938. Olin vielä pieni isäni kuollessa ja siten muistan hänet ainoastaan valokuvista. Katsoessani isäni valokuvaa olin aina sanonut: "sä ei voi tulla ulos kuvasta, koska hänelle ei ole annettu getoja".

Äitini, Shizuko, kasvatti meidät yksin. Hän halusi panostaa koulutukseemme tavallista enemmän, ja siten hän järjesti meille mahdollisuuden opiskella kalligrafiaa ja balettia. Ennen isoveljeni pääsykoetta äitini meni joka aamu toimittamaan rituaalin johon kuului sata rukousta. Aviomiehensä kuoltua äitini uskoi että hyvä koulutus on ainoa lahja jonka hän pystyy antamaan lapsilleen.

Tämän vuoksi äitini teki samaan aikaan useampaa työtä, ja työskenteli aamusta iltaan. Isoveljeni ja isosiskoni autoivat aamuisin äitiäni lehtien jakamisessa, vaikka olin itse pieni, muistan miten kävelin heidän perässään.

Äitini oli töiden vuoksi aina kiireinen, mutta setäni perhe asui saman kunnan alueella minkä lisäksi isovanhempani asuivat Hirosemotomachin lähellä. Myös naapurimme tuntuivat kuin omilta sukulaisilta, sillä kaikki autoivat ja pitivät meistä hyvää huolta.

Silloin monet kansakoulut päättivät evakuoida oppilaat joko yhtenä ryhmänä tai vaihtoehtoisesti siten kaikki lähetettiin sukulaisten luokse. Olin silloin Tenman koulussa kolmannella luokalla, ja isosiskoni Sumie oli saman koulun kuudennella luokalla. Meidän molempien luokat evakuoitiin samaan Yukichossa sijaitsevaan temppeliin. Vaikka äitini ja isoveljeni, Toshiyuki, tulivat tapaamaan meitä joka viikko ja toivat mukanaan perunoita, elämä oli silti pienille lapsille rankkaa erossa äidistä. Äitini sanoi tällöin: "On parempi kuolla kaikki yhdessä, jos kuitenkin kuolemme". Vastasin: "Haluan takaisin kotiin, haluan yhdessä kotiin". Siten palasimme takaisin Kamitenmachiin. Jälkikäteen olen ajatellut, että jos olisimme jääneet paikkaan jossa olimme evakuoituna, olisimme kaikki saattaneet selviytyneet elävänä.

● Tilanne 6. elokuuta

Minulla ei ollut koulua 6. elokuuta, joten leikin kaverini kanssa naapuristossa.

Kun katsoin taivaalle näin B 29-pommittajan tulevan pilvien seasta, piirtäen oman jälkensä taivaalle. Vaistomaisesti suljin silmäni ja peitin korvani, sillä olimme harjoitelleet tekemään siten kun uskoimme pommin olevan pudonneen. Koska silmäni olivat kiinni, en nähnyt lainkaan välähdystä.

Onnekseni satuin olemaan juuri silloin seinän vieressä räystäään alla enkä tuntenut kuumuutta tai saanut haavoja. Kaverini sai pienen kolhun päähänsä. Ryömimme ulos romahtaneista raunioista ja palasimme koteihimme.

Palatessani kotiin äitini odotti minua, ja näin että hän on haavoittunut. Äitini oli ollut riisinjakelupaikassa hakemassa riisiä, ja ollut kotimatalla atomi-iskun tapahtuessa. Lähdimme yhdessä pakomatalle, ja äiti otti mukaansa ainoastaan ensiapulaukun.

Katsoessani ympärille näin että rakennukset olivat tuhoutuneet ja sillankaide oli liekeissä. Ylitimme sillan ja jatkoimme matkaa Koin suuntaan. Pakomatallamme kohtasimme mustuneen ihmisen joka pyysi apua: "Antakaa vettä, antakaa vettä". Pakeneminen oli kuitenkin ainoa mitä pysyimme tekemään. Kadun yhä etten edes kysynyt hänen nimeään.

Saavuttuamme vihdoin Koin kansakoululle, huomasin, ettei minulla ollut kenkiä jalassa. Siitä huolimatta, että olimme kulkenet pakomatkamme aikana kivimurskan keskellä en siltikään ollut saanut haavoja jalkoihini.

Koulun luokissa ja käytävillä oli runsaasti haavoittuneita. Siellä äitini sai ensiapua vammoihinsa. Hänellä oli pahoja palovammoja käsissään, jaloissa ja selässä, pieniä palovammoja kasvoissa minkä lisäksi pään luu oli painunut sisäänpäin. Lääkkeitä ja hoitoa oli mahdollista saada vain rajoitetusti, ja nyt kun muistelen, en ole enää edes varma saiko hän oikeasti lääkkeitä vai ei.

Tämän jälkeen lähdimme kaupungin Ogawachimachiin järjestämään suojapaikkaan. Sinne saavuttuamme taivaalta alkoi sataa mustaa vettä, jolta yritimme suojautua lähistöllä olleella rautalevyllä. Vähän aikaa sateen lakattua isoveljeni, Toshiyuki, tuli paikalle.

Isoveljeni oli aikaisemmin ollut Matsumoton teknisen koulun toisella

luokalla, mutta nyt hänet oli lähetetty työntekijäksi Ujinaokissa sijaitevalle Kanawajiman tehtaalle. Ollessaan kaverinsa kanssa matkalla tehtaalle hän joutui alttiiksi atomipommille Miyuki-sillan lähellä. Huolestuneena kohtalostamme hän kääntyi takaisin ja lähti etsimään meitä. Hiroshima Dentetsun pääkonttorin ympäristö oli palanut täysin eikä sieltä voinut kulkea läpi. Siksi veljeni kulki ensin kohti Syudon yläastetta, tämän jälkeen ylitti veneellä Motoyasu-joen, jonka jälkeen joutui vielä veneellä ylittämään Ota-joen, tämän jälkeen sillan yli, kunnes vihdoin saapui keskipäivällä Kannonmachiin. Matkan aikana joku oli pyytänyt apua koska oli jäänyt sortuneen päiväkodin alle, mutta veljeni ei pystynyt tekemään mitään. Hänellä oli kiire saada selville oman perheensä kohtalo, ja hän pahoitteli, ettei pysty olemaan avuksi.

Saavuttuaan kotiin tulipalo oli lähestymässä rakennusta, ja hän sai sen sammutettua palotorjuntaämpäreillä. Kuulin tämän jälkikäteen. Koska kukaan ei ollut kotona veljeni lähti etsimään meitä Ogawachimachin suunnasta, ja siten tapasimme vihdoin toisemme.

Kuudennen päivän aamuna isosiskoni oli sanonut: "Äiti, en halua mennä kouluun". Mutta koska äitini oli suunnitellut että siskoni jatkaisi opintojaan Yamanakan tyttölukiossa, hän piti tärkeänä että siskoni suorittaa ahkerasti opintonsa ja pakotti siskoni koulumatkalle miltä hän ei koskaan tullut takaisin.

● Tilanne 7 päivän jälkeen

Seuraavana päivänä isoveljeni Tenma kokuminin kouluun etsimään isosiskoani, joka ei ollut tullut takaisin. Isoveljeni etsi siskoani joka paikasta, mutta hänelle kerrottiin että isosiskoni oli ollut siivoamassa rehtorin kansliaa kun räjähdys oli tapahtunut. Rakennus oli romahtanut ja jäljellä ei ollut kuin tuhkaa.

Äitini, isoveljeni ja minä jäimme kolmestaan pariksi päiväksi Ogawachimachin suojapaikkaan. Äiti murehti kuitenkin koko ajan isosiskoni kohtaloa, ja lähdimme siksi takaisin kotiin.

Kotiin palattuamme äitini oli koko ajan makuulla, ja hänen haavojaan oli lääkitty ainoastaan yhden kerran ollessamme Koin kansakoululla.

Kotimme oli onneksemme säästynyt tulipalosta ja naapurit lainasivat

futoniamme. Tämän huomattuaan tätimme, Sueko Omoya, suuttui meille ja huusi meille: "Miksi?! Miksi annatte naapureiden käyttää futonianne ettekä anna sitä omalle äidille?!" Isoveljeni oli vielä teknisen opiston toisella luokalla, ja minä kävin kansakoulun kolmatta luokkaa. Nykyään luokka kutsuttaisiin yläasteeksi ja ala-asteeksi. Olimme vielä lapsia emmekä osanneet hoitaa asioitamme. Tätimme tultua paikalle hän piti meistä huolta. Tätini aviomies, Shigeo, oli isäni pikkuveli. Hänet oli kutsuttu Yamaguchin osastoon, mutta hän tuli takaisin Hiroshimaan koska vaimo ja tytär, Nobue, olivat Hiroshimassa. Ilman setäni ja tätini apua olisimme olleet vaikeuksissa.

Äitini kasvojen palovammat paranivat nopeasti ja olimme siitä iloisia, mutta selän vammat olivat yhä pahoja. Selässä olevien palovammojen kuivuttua luulimme että ne ovat paranemassa, mutta yhtäkkiä iho kuoriutui kokonaan, ja kävi ilmi että madot peittivät kokonaan irronneen nahan alaisen alueen. Huomaamattamme madot olivat onnistuneet lisääntymään selän ihossa, emmekä pystyneet poistamaan niitä. Äitini nukkui hyönteisverkon suojassa, minä ja isoveljeni hänen vieressään. Madoista lähtevä haju tuntui iljettävältä.

Vakavista vammoista huolimatta äitini ei valittanut, eikä sanonut "sattuu" tai "kutittaa". Hän ei myöskään halunnut juoda vettä. Ainoastaan hän pyysi: "Haluan syödä persikkaa, haluan syödä persikkaa". Siksi tätini kävi ostamassa niitä Inokuchin suunnalta. Jälkikäteen olen ajatellut että äidilläni oli varmaan jano.

Aamulla 4. syyskuuta äitini kuoli. Tätini sanoi meille: "Voi että, äitisi on jo kuollut", ja vasta silloin huomasin että hän ei ole enää elossa. Äitini oli pystynyt elossa vielä kuukauden vaikka hänen kallonsa oli murtunut, ja hän kärsi muutenkin vakavista vammoista. Sotilaiden evakuoitessa haavoittuneita kuorma-autoihin, äitini oli kieltäytynyt lähtemästä kotoa ennen kuin saisi tietää mitä isosiskolleni oli tapahtunut. Jotkut jotka oli saanut samanlaiset vammat, olivat hoitoa saamalla parantuneet. Äitini oli kuitenkin huolissaan vain isosiskostani joka ei ollut palannut takaisin, ja eli toivossa että vielä tapaisi hänet.

Me, hänen jäljelle jäänyt perheensä, poltimme hänen ruumiin paikalla, jossa Koseikani oli sijainnut. En kyennyt tuntemaan surua, tai

vuodattamaan kyöneleitä. Uskon että tunteeni olivat lamaantuneet. Sinä päivänä satoi, emmekä pystyneet heti polttamaan äitini ruumista.

Kaupungin kaikki rakennukset olivat romahtaneet ja palaneet tasaisiksi, siten pystyin näkemään Hiroshiman aseman ja Ninoshima-saaren kotoamme saakka. Joka paikassa oli ruumiita, myös joessa ja sotilaat keräsivät niitä ja polttivat ne nuotioissa. Maassa oli vielä kuukauden päästä ruumiita ja kuljimme niiden ohitse sen enempää ajattelematta. Emme tienneet atomipommin vaikutuksesta, ja ruuan puutteessa soimme naapuripeltojen pernoja tai maahan istutettua riisiä jotka olivat saaneet säteilyä.

● Atomipommin jälkeinen elämä

Äitini kuoltua lähdimme Midoriin kylään jossa saisimme apua sukulaisiltamme, ja voisimme nukkua yöme heidän varastossaan. Isovanhempamme olivat jo menneet edellä. Atomipommin pudotessa isoisäni, Tomekichi Omoya, ja isoäitini, Matsuno, olivat olleet turvassa kotinsa olohuoneessa. Vaikka isoisäni oli ollut terve saapuessaan Midoriin kylään, hän sairastui yllättäen ja kuoli viisi päivää äitini kuoleman jälkeen. Setäni, Shozo oli asunut vanhempieni kanssa Hirosemotomachissa. Hän oli pommin aikana ollut kotinsa eteisessä mutta ei tiedetä mitä hänelle oli tapahtunut.

Asuessamme Midoriin kylässä elämämme oli toisinaan hankalaa, koska kaikki oli niin erilaista. Kävin Midoriin kylän koulua, mutta noin vuoden kuluttua palasimme takaisin Hiroseen. Yhteisvoimin tasoitimme maanpintaa siten että pysyimme rakentamaan väliaikaisen rakennuksen, jossa asuimme. Setäni ja tätini ryhtyivät kasvatusvanhemmiksemme, ja he huolehtivat meistä kuin omista lapsistaan. En ole pystynyt tuntemaan surua kuolleista vanhemmistani.

Myöhemmin kasvaessani olen kuitenkin alkanut vähitellen ikävöidä vanhempiani. Kun tapaan serkkujani joiden kanssa kasvoin kuin sisaruussuhteessa ja suoritimme ala-asteen kotiopettajan opetuksella, nähdessäni heitä tunnen joskus kateutta ja ikävää. Setäni perhe teki työkseen kotona huonekaluja, ja minä toimin yrityksen kirjanpitäjänä. Asuin setäni perheessä kunnes itse menin naimisiin.

● **Avioliitosta ja sairaudesta**

Aikaisemmin monet halusivat salata olevansa atomipommin uhreja. Erityisesti naiset pitivät asian salaisuutena eivätkä hankkineet todistusta atomipommin aiheuttamista terveyshaitoista. Pidin itsestään selvänä että avioituisin setäni ja tätini valitsevan miehen kanssa, siten avioiduin järjestetyn avioliiton perusteella. Mieheni ei onneksi välittänyt siitä että olen atomipommin uhri. Naimisiin mentyänäni olin huolissani lapseni terveydestä. Itselläni on kilpirauhassyöpä.

Avioliiton jälkeen olin huolissaan syntyneestä lapsestani. Minulla on kilpirauhanen syöpä. Isoveljelläni ja serkullani ovat myös sairastuneet syöpään, ja tyttärelläni on auditiivinen hermokasvain. Olen surullinen siitä että hän on sairastunut atomipommin johdosta.

● **Toive maailmanrauhasta**

Olen kertonut lapsille kokemuksistani. Olen myös käynyt rauhanmuseossa kertomassa atomipommin uhreista.

Aikaisemmin arjen kiireiden takia en juurikaan ehtinyt käydä perheeni haudoilla, mutta nykyisin käyn tilaisuuksissa, keskustelen perheiden kanssa, jonka jälkeen palaan kotiini. Jos äitini olisi elossa, pitäisin hänestä huolta. Kun näen sen ikäisiä mitä hän olisi nyt, haluan auttaa heitä sillä en koskaan pystynyt tekemään sitä omalle äidilleni.

Olen kiitollinen siitä että olen saanut olla kohtuullisen terve vaikka monet muut ovat tulleet uhratuiksi. Aina kun muistan omaa äitiäni, ajattelen että haluan oman lapseni vuoksi pysyä terveenä mahdollisimman pitkään.

**Sen kesän tapahtumia en pysty
unohtamaan vaikka yrittäisin**

Chiyoko Shimotake

● Elämä sodan aikana

Synnyin vuonna 1921 (Taisho 10) Tonogamurassa, Yamagata-gun Hiroshiman-läänissä (Tonogamura vaihtui myöhemmin nimensä Kakechoksi, ja on nykyään nimeltään Akiotacho).

Muutin pois vanhempieni luota joko vuonna 1940 tai 1941, ja asuin Tsutsugasonin (nykyisen Akiotachon) opettajan luona jonka pääasiallisena tehtävänä oli opettaa oppilaille hyvää köytöstä. Kyseinen opettaja tunnettiin hyvin ankarana. Opin häneltä hyvän käyttäytymisen lisäksi teeseremoniaa ja kukkienasettelua. Saamani opetus on auttanut myöhemmässä elämässäni merkittävästi. Muutaman vuoden kuluttua opettaja kuoli ja Tsutsugasonin johtaja pyysi minua jatkamaan aikaisemman opettajani työtä. Siten minusta tuli kylän palkkaama opettaja.

Samoin aikoihin aloin tapailla kylämme johtajan veljenpoikaa Hisashi Kawamotoa jonka kanssa avioiduin toukokuussa 1944 (Showa 19). Olimme jo entuudestaan tuttuja sillä isäni oli töissä Tonogamuran virastossa. Solmittuamme avioliiton asuimme mieheni vanhempien (appi:Kamesaburo, anoppi:Sekiyo) luona Tsurumi-sillan lähellä, joka sijaitsee Hiroshimassa Hijiyamahonmachin alueella. Mieheni toimi kelloseppänä, mutta koska samassa kylässä ei ollut tarvetta useammalle kelloseppälle, hän joutui työnsä takia matkustamaan kauas. Sodan aikana kaikesta oli puutetta ja siten työvelvoite koski myös naisia. Myöskään kotonamme ei tarvittu kahta kotiäitiä, joten menin töihin Kasumichon tukikohdan varastoon missä appeni oli töissä.

● Ennen atomipommia

Myös appeni ja anoppini olivat molemmat lähtöisin Tonogamurasta. Anoppini oli aikeissa lähteä Tonogamuraan 3. elokuuta, mutta hän muutti aamulla mielensä ja kehotti minua sanomalla: "Lähde sinä kuitenkin etukäteen, menen itse lyhtyfestivaalin aikana ja vietän siellä yhteensä kymmenen päivää." Siten lähdin matkaan Tonogamuraan tarkoitukseni olla vanhempieni luona 3.-5. elokuuta. Lähdettyäni anoppini otti minut vielä kiinni Tsurumi-sillalla lähettääkseen mukanani hyvänlaatuisen aurinkovarjon, jottei se hajoisi pommituksen aikana. Hän pyysi minua jättämään sen vanhempieni luokse. Viimeiset sanat mitä kuulin anoppini sanovat olivat: "Sano terveisiä isällesi ja äidillesi, ja

muista palata takaisin sovittuna päivänä (5 päivä)". En kuitenkaan silloin aavistanut että nämä sanat jäisivät viimeisiksi mitä kuulin hänen sanovan. Vanhempieni luona halusin kuitenkin rentoutua ja pitkittää oleskeluani, ja siten tarkoitukseni oli palata takaisin 5 päivä viimeisellä yölinja-autolla. Kuljettaja ei kuitenkaan ottanut minua kyytiin, ja siten jouduin tahtomattani palaamaan takaisin vanhempieni luokse. Minut nähtyäni isäni moitti minua sanomalla: "Kukaan ei saa rikkoa antamaansa lupausta, säälin Kawamoton isää ja äitiä". Lisäksi isäni lähetti sähkösanoman Kawamotolle että seuraavana päivänä Chiyoko palaisi varmasti takaisin kotiinsa.

● 6.- 9. elokuuta

Seuraavana päivänä (6. elokuuta) minun olisi pitänyt lähteä matkaan jo varhain aamulla koska olin viipynyt kauemmin kuin mitä olin luvannut. Siitä huolimatta en kiirehtinyt. Jos olisin lähtenyt matkaan aikaisin, olisin ollut atomipommin räjähtäessä vieläkin lähempänä. Kello oli 8.15. Tunsin kirkkaan valon ja valtavan äänen, kuin maa olisi järissyt. Ympärillä leijui rikkinäisiä palaneita paperinpaloja, jossa luki "Hiroshiman kaupunki". Tiesin että jotain oli meneillään Hiroshimassa. Pian sain tietää että jotain hirvittävää oli tapahtunut. Halusin lähteä takaisin, mutta vallitsevasta tilanteesta johtuen käveleminen ei naisilta tai lapsilta olisi onnistunut, ja siten isäni lähti Hiroshimaan tutkimaan tilannetta. Ensin hän meni kotiimme Hijiyamahonmachiin, jossa kaikki oli tuhoutunut tulipalossa. Palopaikalle oli kiinnitetty kyltti, jossa luki että asukkaat on siirretty tukikohdan yhteydessä olevaan asuntolaan. Sinne saavuttuaan isäni onnistui löytämään mieheni ja tämän vanhemmat. Anopilla oli kauheat palovammat ja hän oli kuolemaisillaan. Todettuaan mieheni, apin ja anopin tilanteen isäni lähti tarkistamaan Higashihakushimachossa asuvan setäni vointia. Sedän koti oli täydellisesti tuhoutunut ja hänet oli evakuoitu Koiin saakka. Serkkuni joka oli opiskelijamobilisoinnin johdosta osallistunut rakennusten purkutöihin, oi kuollut.

Isäni käveli edestakaisin, kunnes lopulta palasi Tonogamuraan. Kuultuani että mieheni on tukikohdan asuntolassa, lähdin 8. elokuuta aamulla Hiroshimaan. Matkustin ensin linja-autolla, jonka jälkeen vaihdoin junaan (Kabe-linja). Kaben aseman edessä oli paljon

haavoittuneita, jotka näyttivät olevan kuolemaisillaan. Kunkin haavoittuneen tyynyn viereen oli asetettu vain yksi säilyketölkki. Perheitään etsivät ihmiset katsoivat heitä tutkivasti ja kutsuivat nimeltä, mutta kukaan ei jaksanut vastata. Nähdessäni paljon loukkaantuneita huoleni omasta perheestäni kasvoi entisestään.

Mitakin asemalla matkanteko keskeytyi, ja matkustajien piti poistua junasta. Sieltä jatkoin matkaa kävellen tukikohdan asuntolaan kantaen happamia luumuja, riisiä, sekä muita ruokia joita olin saanut vanhemmiltani. Koko seutu oli kuitenkin palanut maan tasalle eikä jäljellä ollut lainkaan tuntomerkkejä, joten en pystynyt päättelemään mihin suuntaan minun olisi pitänyt kulkea, ja siten kävelin ympyrää. Nähdessäni nuotin lähdin sitä kohti, koska uskoin että siellä olisi ihmisiä joilta voisin kysyä reittiä. Näkemäni liekit olivat kuitenkin kuolleiden poltettuja ruumiita. Kuolleita oli poltettu joka puolella, sillalla, tien laidalla, pellolla, ei ollut paikkaa missä niitä ei olisi poltettu. Näkemistäni palaneista ruumiista huolimatta en tuntenut minkäänlaista hajua, uskon että aistini olivat turtuneet.

Saavuvin vihdoin tukikohdan asuntolaan 9. päivä kello 3.00 yöllä. Anoppini oli jo kuollut, mutta koska kuolemasta oli vasta muutama tunti, hänen ruumiinsa oli vielä paikoillaan. Atomipommin pudotessa anoppi oli ollut pellolla. Ollessaan suojaamattomana hän oli saanut palovammoja koko vartalonsa, ja leuka ja rinta olivat palaneet poroksi. Vartalo oli hirveässä kunnossa. Appeni mukaan anopin voihkiminen oli yllättäen loppunut, ja sytytettyään valon hän huomasi että anoppini oli kuollut. Seuraavana päivänä appeni teki puulaatikon, laski anoppini laatikkoon ja poltti tämän perunapellolla.

● **Mieheni kuolema**

Mieheni oli ollut kotona eikä hän siten ollut saanut mitään merkittäviä ulkoisia vammoja. Kuultuaan pellolla olevan äitinsä huutoa mieheni oli mennyt ulos.

Heräsin aamulla kello 5.00 15. elokuuta. Mieheni sanoi: "Ei tarvitse nousta ylös", mutta valmistin silti riisikakun, sillä oli kuudes anoppini kuoleman jälkeinen päivä. Lisäksi valmistin meille kolmelle ruuaksi riisipuuroa. Mieheni oli aivan hiljaa. Hän nukkui appeni kanssa samassa huoneessa, mutta appeni huomaamatta mieheni oli kuollut. Ruumiille

alkoi kerääntyä karpäsiä, joten hankin hänelle kuolintodistuksen jossa kuolema oli kirjattu tapahtuneeksi 14. päivä, vaikka todellisuudessa se oli 15. Tein tämän siksi että saimme luvan polttaa ruumis mahdollisimman pian. Taas appeni teki puulaatikon, jonka sisälle laitoimme mieheni, ja poltimme hänet. Appeni oli ollut täysin murtunut suorittaessaan anoppini polttohautausta, ja siten hän pyysi minua osallistuisin mieheni ruumiin polttamiseen. Minun oli kuitenkin vaikeata sytyttää tulta sillä mieheni oli ollut elossa vielä samana aamuna. Ruumis oli kuitenkin pakko polttaa. Sytytin tulen, mutta sen sytyttyä en kuitenkaan kyennyt jäämään viereen. Yritin poistua, mutta koska en kyennyt seisomaan tai kävelemään jouduin palaamaan kotiin ryömimällä. Koska ympäristössä oli useassa paikassa poltettu vainajia, maa oli yhä kuuma, ja sain polviini ja käsiini palovammoja.

Seuraavana päivänä kun menin keräämään talteen mieheni luita, taivaalla lensi vihollisen lentokone. Ihmettelin miksi ilmahyökkäykset varoittavat sireenit eivät olleet soineet. En tiennyt vielä vähään aikaan että sota oli loppunut.

● Syankaliumia itsemurhaa varten

Kaikki naisille oli tukikohdassamme jaettu syankaliumia, jotta voisimme kapselin nielaisemalla välttää sen häpeän että amerikkalaiset sotilaat raiskasivat meidät. Mieheni kuoltua pidin itseäni täysin tarpeettomana ja olin aikeissa myrkyttää itseni. Appeni käydessä tekemässä kuolinilmoitusta virastossa, join vettä ja tarkoitukseni ottaa tämän jälkeen syankaliumia. Mieleeni tuli kuitenkin ajatus apestani, ja siitä miltä hänestä tuntuisi palatessaan virastosta ja löytäessään minut kuolleen. Tämän mielikuvan vuoksi jätin aikeeni toteuttamatta. Leikkasin pitkät hiukseni ja poltin ne mieheni jäänteiden kanssa, sanoin hänelle samalla: "Pahoittelen etten voinut lähteä yhdessä kanssasi, tämä on minun tunteeni sinua kohtaan ". Jos appeani ei olisi ollut, olisin nielaissut syankaliumi-kapselin.

Vaikka palasin Tonogamuraan, pidin silti syankaliumin tallessa. Pikkuveljeni kuitenkin tuhosi sen polttamalla, sillä hän ei luottanut mitä tekisin sillä. Palaessaan siitä lähti kammottava haju.

● Appeni kuolema

Appeni oli ollut atomipommin pudotessa tukikohdassa, ja hän oli saanut selkäänsä pahoja palovammoja. Tämän vuoksi hän nukkui aina vatsallaan. Mieheni kuoltua aikomuksemme oli appeni kanssa palata yhdessä Tonogamuraan. Hän kuitenkin kuoli 25. elokuuta. Vaikka olin vasta 24-vuotias, olin menettänyt mieheni, anoppini ja appeni, ja siten olin hyvin yksinäinen. Itseäni ei olisi haitannut vaikka olisin kuollut. Sitä ennen minun olisi kuitenkin toimitettava kolmen ihmisen tuhkat heidän syntymäkaupungissa olevalle suvulleen. Sitä ennen minulla ei ollut lupaa kuolla.

● Tonogamuraan

6. syyskuuta palasin vihdoinkin Tonogamuraan kantaen mukani mieheni, anoppini ja appeni jäljelle jäänyttä tuhkaa. Mieheni suku järjesti heille hautajaiset. Itse olin todella laiha ja heikossa kunnossa, mutta suku piti minusta huolta. Heidän ansiostaan olen elossa, ja olen siitä heille kiitollinen. Muiden syödessä normaalisti, minäkin aloin syödä heidän mukanaan. Aikaisemmin oli ollut vaikea saada ruokaa, ja nyt kun sitä oli tarjolla aloin syödä koneellisesti silloinkin kun minun ei tehnyt mieli. Tämä oli kuitenkin hyvä asia.

Palattuani Tonogamuraan tein muutaman vierailun Hiroshimassa. Kerran ulkomaalainen, joka oli aikaisemmin ollut vanki, lähti Hiroshimassa seuraamaan meitä. Olimme siihen mennessä kävelleet paljon ja olimme uupuneita. Makurazaki-taifuunin jälkeen tiet olivat yhä käyttökelvottomia ja siten olimme joutuneet kävelemään maastossa. Lähdimme pakoon, mutta kokemus oli niin pelottava että se on syöpynyt mieleeni.

● Uusi avioliitto

Menin uusiin naimisiin vuonna 1957. Miehellä oli ennestään kolme lasta, joista nuorin oli 2-vuotias. En ole koskaan kasvattanut lapsia, ja ajattelin ensin kieltäytyä kosinnasta. Kuitenkin tavattuani lapset näin kuinka ihania he olivat. Tiesin etten pystyisi synnyttämään lapsia, ja haluaisin kuitenkin kasvattaa niitä, ja siten päätin avioitua uudelleen.

● Terveystilanne

Minulla on ollut huoli omasta terveydestäni pitkän aikaa. Monet

lääkärit tutkineet minua. Kerran kun minulta poistettiin hammas, verenvuoto ei meinannut loppua millään. Tämän jälkeen minun piti aina ottaa yleislääkäri mukaan mennessäni hoidattamaan hampaita.

Seitsemän vuotta sitten jouduin munasarjasyövän takia leikkaukseen (vuonna 2001, Heisei 13). Syöpä oli edennyt suolistoon, ja suolesta jouduttiin leikkaamaan 50 cm. Munasarjasyöpä on vaikeasti parannettavissa, jos se on päässyt suolistoon asti, selviytymiseen tarvitaan ihme.

Sairastaessani munasarjasyöpä, kaikki ruuat olivat maistuneet suussani kirpeiltä. Viime aikoina olen alkanut taas tuntea syödessäni samaa kirpeyttä, ja siksi hakeuduin sairaalaan tutkimuksiin. Minulle diagnosoitiin suolisolmu, ja jouduin jäämään hoitoon.

● Atomipommin jälkeen

En joutunut suoraan alttiiksi ydinräjähdykselle, mutta räjähdyksen jälkeen karpäset pesiytyivät vartalooni, ja munivat joka puolelle vartalooni, käsiin, jalkoihini ja selkääni. Siten ihostani kaivautui näkyviin paljon matoja, mikä tuntui kuin hyttyset olisivat pistelleet ihoani. Selkääni jäi niistä jäljet, ja siksi en halua käydä julkisissa kylpylöissä.

Selkäni nähdessään lääkäri ihmetteli kerran jälkiä, ja kysyi mistä ne ovat peräisin. Kerroin että ne johtuvat atomipommista, ja hän tiedusteli olinko ollut pommin aikana ulkona ja saanut säteilyä. Niin se ei kuitenkaan ollut.

Mielestäni rauha on tärkeä asia, ja sotia ei saa kukaan aloittaa. En hyväksy edes jatkuvaa riitelyä kotioiloissa, ja siten sitäkin tulisi mielestäni välttää.

Sinulla on onni

Toshio Miyachi

● Siihenastinen elämäni

Olen syntynyt vuonna 1917 Mitsugigun-läänissä sijaitsevassa Nakanoshomurassa (nykyiseltä nimeltään Onomichi-shi, Innoshima-Nakanosho-cho). Isäni oli töissä Nakanoshon postissa, ja äitini oli kotiäitinä viljellen samalla pientä peltotilkkua. Kolmen isosiskon jälkeen synnyin perheen ensimmäisenä poikana. Pikkuveljeni syntyi kaksi vuotta myöhemmin. Vuonna 1924 syntyi vielä pikkusisko, joka kuitenkin kuoli pian. Tämän jälkeen kuoli myös äitini, jonka jälkeen asuin isäni kanssa kahdestaan.

Vuonna 1939 osallistuin kutsuntoihin, joissa minut määrättiin viidennen divisioonan kenttätykistöön, sen viidenteen rykmenttiin. Toimin ryhmäjohtajana taistellen eri alueilla Vietnamin ja Kiinan alueella. Päästyäni armeijasta työskentelin serkkuni omistamassa Marukashi-nimisen tavaratalon Hikari-nimisellä osastolla. Vuonna 1943 vaihdoin työpaikkani isoisäni omistaman Miyachi nimisen tehtaan Hikari osastolle. Vaihdoin työpaikkaa, jotta voisin helpommin hoitaa isääni, joka asui pääkonttorin lähistöllä. Samoin aikoihin menin naimisiin, ja huhtikuussa vuonna 1944 sain ensimmäisen poikani.

Huhtikuussa vuonna 1945 sain uuden määräyksen astua palvelukseen, ja sovin perheeni evakuoimisesta Innoshimaan. Tälläkin kerralla minut nimitettiin kenttätykistön viidenteen rykmenttiin, mutta nyt olin komennettu rykmentin pääesikuntaan tehtävänäni ylläpitää armeijan rekisteröintijärjestelmää. Suurin osa joukoista oli lähetetty vastaamaan alueellisesta puolustuksesta, joten esikuntaamme oli jäänyt vain vähän sotilaita. Rekisteröintivastaavan päätehtävänä oli ylläpitää armeijan miehistöluetteloja, ja jakaa sotilaspussia, ja siten minut oli vapautettu sotaharjoituksista.

Esimieheni, kersantti Okada, oli kotoisin Jinsekigun-nimisessä läänissä sijaitsevasta Kobatake-muran kylästä (nykyinen Jinsekigun Jinsekikogencho). Hän oli hyvä ihminen. Olimme samassa huoneessa kahdestaan, ja hän oli minulle hyvin ystävällinen.

Kesäkuussa vuonna 1945 osaston nimi muutettiin Chugoku armeijapiirin tykistön täydennysosastoksi (Chugoku 111:s yksikkö). Tykistö sijaitsi Hiroshiman linnan länsi puolella ja 4 tai 5 kaksikerroksista rakennusta on rakennettu linnan ojan ympärille. 4 yksikköä sijoitti siellä.

● Tilanne ennen atomipommia

Tarkoitukseni oli palata sodan jälkeen takaisin entiseen työpaikkaani. Myös työpaikallani odotettiin että palaisin takaisin. Johtajamme lähetti kirjeen, jossa hän kirjoitti: "yrityksessämme on tärkeä kokous jossa läsnäolosi on välttämätön, siten pyydän sinua tulemaan Hikari-shiin". Työantajani oli oma sukulaiseni, joten olin huolissani että joku pitäisi kokousta tekosyynä loman järjestämiseksi. Kersantti Okada rauhoitti minua kuitenkin sanomalla: "Älä, ole huolissasi. Hyväksyn lomasi". Hänen ansioistaan sain poistumisluvan ja sunnuntaina 5. elokuuta lähdin Hikari-shiin kaupunkiin. Seuraavana päivänä, joka oli maanantai 6. elokuuta, tarkoitukseni oli nousta junaan Hiroshiman asemalla kello 9.00 ja palata takaisin yksikköni.

Söin 6. elokuuta aamiaista aamulla kello 4.00, jonka jälkeen nousin Hikari asemalta junaan. Luulen olin Iwakunin aseman edessä silloin kun atomipommi putosi kello 8.15. Junan aiheuttamasta metelistä johtuen en kuitenkaan kuullut pommiin liittyviä ääniä. Kuulin vain muiden matkustajien ihmettelevän ja puhuvan keskenään: "Hiroshiman puolen taivaassa näkyy valtava savu, aivan kuin mainosilmapallo", ja he katsoivat junan menosuuntaa, ylös junan oikealle puolelle. Ilman mitään ilmoitusta juna jatkoi matkaansa, mutta pysähtyi yllättäen Itsukaichin asemalle. Myös edellinen juna oli pysähtynyt, ja koska matka Hiroshimaan oli tukossa, matkustajat poistuivat junasta. Olin huolissani, sillä olin luvannut saapua yksikköni heti kun juna olisi saapunut Hiroshiman asemalle kello 9.00.

Veturin aiheuttamasta mustasta savusta johtuen kaikki näytti mustalta Itsukaichin aseman edessä, kuin olisi ollut yö. Vain hieman pystyin erottamaan ihmisten liikettä. Savun hälvettyä vähän ajan päästä näin sotapoliisin kuorman-auton. Esitin heille pyyntöni: "Haluaisin palata yksikköni, ja pyytäisin teiltä kuljetusta Hiroshiman linnalle saakka". Koska he olivat hoitaneet omat velvollisuutensa suoritettua, he suostuivat ottamaan minut mukaansa. Sotilasarvoltaan he olivat korpraali ja yliluutnantti, mielestäni he näyttivät täysin terveiltä ja haavoittumattomilta. Siten he eivät varmastikaan olleet suoraan alttiita pommin vaikutukselle. Mikäli he ovat vielä elossa, haluaisin esittää heille kiitokseni.

● Tilanne kaupungissa atomipommin jälkeen

En enää muista mitä reittiä menimme Itsukaichilta Hiroshimaan, mutta sen muistan että ympärillä oli riisipeltoja. Pakolaiset pakenivat pitkien tietä kuin vesi joessa. Hiroshimassa kuljimme junarataa pitkin. Ilmeisesti koko kaupunki oli jo evakuoitu, sillä missään ei näkynyt ihmisiä, kissoja tai koiria.

Minut oli luvattu kuljettaa Hiroshiman linnalle saakka, mutta Aioi-sillan kohdalla minun piti nousta kyydistä. Matka sillalta yksikköni oli todella lyhyt. Tarkoitukseni oli mennä kävelen mutta tie oli palanut, ja kuumentunut niin kuumaksi, ettei sillä pystynyt kävelemään. Vaikka jalassani oli armeijan saappaat ja säärystimet, en pystynyt kävelemään metriäkään, ja jouduin pysähtymään Aioi-sillan edessä.

Aioi-sillalla ollessani etenin välillä 50 senttiä, jonka jälkeen jouduin jälleen palaamaan 50 senttiä takaisin, tässä minulla meni aikaa tunnin verran. Yhtäkkiä alkoi sataa rankasti, se tuntui kuin olisi pistellyt ihoon neuloilla. Sade oli väriltään mustaa, ja maa alkoi näyttää siltä kuin olisi kaadettu öljyä ympäristöön. Pyyhkiessäni naamani, se ei kuitenkaan öljyltä. Koska ympäristö oli palanut tasaiseksi, en kyennyt löytämään itselleni sateensuojaa. Kastuin läpimäräksi odotin sateen loppumista.

Sateen jälkeen ilma muuttui viileämmäksi ja tuntui syksyltä. Kuumentunut tie alkoi jäähtyä, ja pystyin taas kävelemään.

Palattuani paikkaan missä yksikköni oli sijainnut näin että kasarmit olivat tuhoutuneet täydellisesti. Jäljellä oli vain tuhkaa, jota sade huuhtoi.

Kersantti Okada oli palanut pahoin ja kuolemaisillaan, mutta pystyi kuitenkin vielä hengittämään. Palovammat olivat muuttaneet kasvot tunnistamattomiksi. Hän pystyi kuitenkin sanomaan: "Miyachi, onneksi olet elossa" ja siitä tiesin kuka hän on. Poistuin paikalta, ja kun tulin takaisin hänet oli siirretty muualle.

En ole enää varma, mutta muistaakseni se oli 6. elokuuta, mustan sateen jälkeen tapasin toinen armeijankunnan kenraali Shunroku Hatan Yokogawan-joen sivussa. Hänen vieressään oli hänen adjutanttinsa, joka määräsi minua: "Ota kenraalia Hata selkääsi, ja ylitä Tenma-joki niin ettei hän kastu." Kannoin hänet joen yli, hän oli pienikokoinen eikä tuntunut painavalta.

● Pelastustoiminta

Länsi paraatikentälle kerääntyi noin 90 sotilasta, jotka olivat selviytyneet elävinä atomipommista. He polttivat päivittäin paljon ruumiita, esimerkiksi yhtenä päivänä 250 ja seuraavana 300 ruumista.

Muistan erityisesti että kaksi amerikkalaisen sotilaan ruumista oli Hiroshiman linnan portaissa. Luulen he olivat vanki, jotka olivat pidetty Hiroshiman linnan lähellä olevassa rakennuksessa.

6. elokuuta meillä ei ollut mitään syötävää, ja siten menimme 30 alaisen kanssa neuvottelemaan kaupungin virkamiesten kanssa saadaksemme ruuaksi kuivattua leipää. Yllättäen neuvottelumme muuttui riidaksi, emmekä saaneet haluamiamme leipiä. Vastentahtoisesti joimme sokerivettä sinä päivänä. 7. elokuuta jälkeen saimme riisipalloja, sillä kaupungin ulkopuolelta tuli pelastustyöntekijöitä.

Pelastustoiminta jatkui elokuun loppuun asti, ja koko sen ajan nukuin ulkona.

Sain 31. elokuuta vihdoon luvan siirtyä siviiliin. Kotiutuville sotilaille jaettiin erilaisia tavaroita, jotka olivat jääneet armeijan varastosta jäljelle. Itse sain puvun ja huovan. Maatilalta kotoisin oleva henkilö sai hevosen, jolla hän palasi ratsasti kotiin.

Itosakin satamassa nousin 1. syyskuuta laivaan ja palasin Innoshimaan.

● Sairaudesta

Kaksi kuukautta Innoshimaan palattuani olin pellolla virtsaamassa, ja hämmästyin erittäneeni noin kaksi litraa ruskeata nestettä. Virtsa säilyi ruskeana tämän jälkeenkin. Seuraava vuoden puolella menin sairaalaan ruuansulatusvaivojen takia. Myöhemmin minua hoidettiin sairaalassa saamani maksasairauden johdosta. Vuonna 1998 minulla todettiin virtsalakon syöpä, jonka hoito jatkuu edelleen.

Vuonna 1960 syyskuussa minulle myönnettiin lääketieteellinen todistus siitä, että olen atomipommin uhri. Olen miettinyt kannattako sellaista hankkia, mutta viranomaiset suosittelivat sitä minulle, ja lopulta myönnyin. Myöhemmin sairastaessani on osoittanut hyödylliseksi että olen voinut osoittaa altistuneeni atomipommin vaikutukselle.

● Elämä sodan jälkeen

Sodan jälkeen avasin pienen tavarakaupan Innoshimassa. Koska kauppa sijaitsee maaseudulla, olen elintarvikkeiden myynnin ohella mm.

kiillottanut riisiä ja puhdistanut öljyä. Myöhemmin olen lisäksi myynyt sähkötarvikkeita. Elämä on ollut niukkaa, mutta pärjäsimme jotenkuten, ja lapseni ovat saaneet opiskella jopa yliopistoon asti.

Vuonna 1946 sain tyttären, mutta äiti ja tytär kuolivat heti. Vuonna 1947 menin uudelleen naimisiin, ja sain nykyisen vaimoni kanssa kaksi poikaa ja yhden tyttären. Sodan jälkeen syntynyt lapset olivat fyysisesti heikkoja, ja olen ollut huolestuneena pohtinut johtuuko se atomipommista. Vaimoni opetti tyttarellemme, ettei hänen kannata mahdollisen kosinnan yhteydessä mainita siitä mitään että hän on atomipommille altistuneen jälkeläinen.

● **Esimies, joka kuoli atomipommissa**

Jos sota vielä joskus uusiutuisi, se olisi Japanille katastrofi. Uskon että nykyinen rauhantila on paljolti pommien uhrien ansiosta.

Oli esimieheni kersantti Okadan ansiosta, että sain luvan poistua kasarmilta, ja siten en joutunut pommille suoraan alttiiksi ja että olen elossa. Olin pitkään murheissani siitä, että en enää tavannut häntä sen jälkeen kun hän 6. elokuuta sanoi minulle sanansa: "Miyachi, onneksi elät", enkä tiedä mitä hänelle tapahtui. Olisin halunnut esittää hänelle kiitokseni.

Lapseni ymmärsivät toiveeni ja etsivät häntä netin avulla. Lisäksi he soittelivat temppeleihin ja lopulta löysivät kersantti Okadan.

Vuonna 2007 koko perheeni vieraili kersantti Okadan haudalla. Haudalla vieraillessani esitin hänelle kiitokseni, ja sain vihdoinkin rauhan.

Otsikko	"Eloonjääneiden atomipommin liittyviä kokemuksia"- Kirjoituskokoelman toteuttamiseksi
Painos	Ensimmäinen painos
Ilmestyspäivä	28. helmikuu. 2015
Toimittaja	Hiroshima Peace Culture Foundation
Toimeksiantaja	Työn, terveyden ja hyvinvoinnin ministeriö 1-2-2 Kasumigaseki, Chiyoda-ku, Tokyo +81 (0)3-5253-1111
